

Wanneperveen, Wethouder Vosstraat
(Gemeente Steenwijkerland, Ov.)
Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek (IVO-O)
Verkennde Fase
Definitief
Steekproefrapport 2021-10/02

Wanneperveen, Wethouder Vosstraat
(Gemeente Steenwijkerland, Ov.)
Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek (IVO-O)
Verkennde Fase
Definitief
Steekproefrapport 2021-10/02

Wanneperveen, Wethouder Vosstraat
(Gemeente Steenwijkerland, Ov.)
Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek
(IVO-O) Verkennende Fase

Een onderzoek in opdracht van
BügelHajema.

Steekproefrapport 2021-10/02
ISSN 1871-269X
Status: **definitief**

auteur: [REDACTED] (KNA-archeoloog/-prospector
actor reg. nr. 97236416)
autorisatie: [REDACTED] (senior KNA-archeoloog/-
prospector, actor reg. nr. 35453178)

Goedgekeurd door de bevoegde overheid
gemeente Steenwijkerland, namens deze:
[REDACTED] (Het Oversticht)
d.d. 12 november 2021

De Steekproef bv werkt volgens de Kwaliteitsnorm
Nederlandse Archeologie 4.1 en SIKB-BRL 4000.
Voor dit onderzoek gelden protocollen 4002 & 4003.
Foto's en tekeningen zijn gemaakt door
De Steekproef, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, november 2021

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd
en/of openbaar gemaakt zonder bronvermelding.

De Steekproef bv aanvaardt geen aansprakelijkheid
voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing
van de adviezen of het gebruik van de resultaten van
dit onderzoek.

De Steekproef bv Archeologisch
Onderzoeks- en Adviesbureau
adres Hogeweg 3, 9801 TG Zuidhorn
telefoon 050 – 5779784
internet www.desteekproef.nl
e-mail info@desteekproef.nl
kvk 02067214

Inhoud

Samenvatting

Administratieve gegevens van het plangebied

1. Inleiding.....	1
• 1.1 Aanleiding en doel (KNA 4.1: LS01).....	1
• 1.2 Locatie (KNA 4.1: LS01, LS02).....	1
2. Bureauonderzoek (KNA 4.1: LS06).....	3
• 2.1 Fysische geografie (KNA 4.1: LS04).....	3
• 2.2 Archeologie (KNA 4.1: LS04).....	5
• 2.3 Historische geografie (KNA 4.1: LS03).....	6
• 2.4 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 4.1: LS05).....	8
3. Veldonderzoek (KNA 4.1: VS05).....	9
• 3.1 Methoden en technieken (KNA 4.1: VS01).....	9
• 3.2 Resultaten veldwerk (KNA 4.1: VS02, VS03).....	10
4. Conclusies en advies (KNA 4.1: VS07).....	11

Gebruikte bronnen

Lijst van Figuren en Tabellen

Appendix I: Archeologische periodes

Appendix II: Boorstaten

Appendix III: Laagbeschrijvingen

Samenvatting

In opdracht van BügelHajema, vertegenwoordigd door [REDACTED] is een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd op een perceel aan de noordrand van Wanneperveen, gemeente Steenwijkerland, provincie Overijssel (Figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is de geplande nieuwbouw van woningen. Hiertoe benodigde graafwerkzaamheden kunnen leiden tot aantasting van in de ondergrond aanwezige archeologische waarden. Het doel van het onderzoek is vast te stellen wat de kans is op de aanwezigheid van archeologische waarden.

Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (verkennde fase). Het plangebied ligt in een zone met dekzandwelingen (code 3L51), ten oosten van een ontgonnen veenvlakte (code 2M81). Gedurende het neolithicum is het gebied overgroeid geraakt met veen. Voor het plangebied geeft de bodemkaart de aanwezigheid aan van veldpodzolgronden die ontstaan zijn in leemarm en zwak lemig, fijn zand. Op de hoogtekartaal is te zien dat twee delen van het plangebied aanmerkelijk hoger liggen dan de rest: circa 0,5 meter. Dergelijke hoger gelegen delen zijn aantrekkelijk voor bewoning. In of direct nabij het plangebied liggen geen bekende archeologische vindplaatsen. Wel zijn diverse archeologische onderzoeken gedaan rond het plangebied. Direct grenzend aan het plangebied is begin 2021 een verkennend booronderzoek uitgevoerd door De Steekproef (Exaltus 2021, conceptversie). Hieruit bleek dat de bodem verstoord was tot in de C-horizont en er werden geen archeologische indicatoren gevonden. Het gebied wordt van oudsher gekenmerkt door smalle noordwest-zuidoost lopende graslandpercelen, ontstaan door de veenwinning. Deze graspercelen liepen destijds door tot aan de Veneweg, de oorspronkelijke ontginningsas van het veengebied. Er worden in de top van het dekzand archeologische waarden uit de steentijd verwacht.

Om het archeologisch verwachtingsmodel te toetsen zijn in het plangebied 15 verkennende boringen uitgevoerd. Hieruit bleek dat verspreid over het plangebied restanten van een podzolprofiel aanwezig waren. Hierin kunnen archeologische waarden goed bewaard zijn gebleven. Er zijn echter ook delen van het plangebied waar de bodem tot in de C-horizont is verstoord. Er zijn geen archeologische artefacten gevonden.

Selectie-advies door [REDACTED] MA (KNA-archeoloog/prospecteur)

Verspreid over het plangebied is de aanwezigheid van een deels intact podzolprofiel aangetoond. Hierin kunnen archeologische waarden goed bewaard zijn gebleven. Op enkele plekken was de bodem verstoord tot in de C-horizont, waardoor eventuele archeologische waarden waarschijnlijk verloren zijn gegaan. Op basis van deze resultaten adviseren wij voor twee delen van het plangebied een vervolgonderzoek in de vorm van een karterend booronderzoek (groene delen in Figuur 9). Hoewel binnen de westelijke zone tevens verstoringen tot in de C-horizont zijn aangetroffen zijn de begrenzingen hiervan nog niet duidelijk. Met een karterend onderzoek kan dit met een dichter grid en grotere boordiameter worden onderzocht en kunnen eventuele vindplaatsen worden opgespoord.

In alle gevallen geldt dat indien bij toekomstig graafwerk archeologische vondsten worden gedaan of archeologische grondsporen worden aangetroffen, daarvan direct melding moet worden gedaan bij de minister conform de Erfgoedwet 2015, artikel 5.10 & 5.11. Wij adviseren dit te doen bij de gemeente Steenwijkerland.

Selectiebesluit bevoegde overheid

De bevoegde overheid, de gemeente Steenwijkerland, heeft dit rapport laten toetsen door regio-archeoloog [REDACTED] van Het Oversticht. Op zijn advies wordt het hierboven genoemde selectie-advies door de gemeente overgenomen. Indien op dit terrein bodemingrepen voorzien zijn dient dus aanvullend karterend onderzoek te worden uitgevoerd.

Administratieve gegevens van het plangebied

Provincie	Overijssel
Gemeente	Steenwijkerland
Plaats	Wanneperveen
Toponiem	Wethouder Vosstraat
Kaartblad	21B
Centrumcoördinaten	204.425/524.670
Bestemmingsplan	Buitengebied Steenwijkerland: Dubbelbestemming Waarde – Archeologie 2
Oppervlakte	2,5 hectare
NAP-hoogte maaiveld	Tussen 0,10 +NAP en 0,6 -NAP
Huidig grondgebruik	Bouwland
Soort onderzoek	Bureauonderzoek & veldonderzoek (verkennende fase)
Opdrachtgever	BügelHajema [REDACTED]
Uitvoerder	De Steekproef bv
Bevoegde overheden	Gemeente Steenwijkerland Het Oversticht, [REDACTED] [REDACTED]
Steekproef projectcode	2021-10/02
Onderzoeksmeldingsnummer	5121276100
Datum veldwerk	6 oktober 2021
Maximale diepte onderzoek	130 centimeter onder maaiveld
Beheer en plaats documentatie	De Steekproef bv / Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed / DANS / DINO-loket (boorgegevens)

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel (KNA 4.1: LS01)

In opdracht van BügelHajema, vertegenwoordigd door [REDACTED], is een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd op een perceel aan de noordrand van Wanneperveen, gemeente Steenwijkerland, provincie Overijssel (Figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is de geplande nieuwbouw van woningen. Hiertoe benodigde graafwerkzaamheden kunnen leiden tot aantasting van in de ondergrond aanwezige archeologische waarden. Het doel van het onderzoek is vast te stellen wat de kans is op de aanwezigheid van archeologische waarden.

Op de Beleidskaart Archeologie van de gemeente Steenwijkerland ligt het plangebied in een zone met een hoge archeologische verwachting (Sueur & Schrijvers 2006). In het bestemmingsplan Buitengebied Steenwijkerland is dit vertaald naar een dubbelbestemming Waarde – Archeologie 2. Dit houdt in dat archeologisch onderzoek uitgevoerd dient te worden voorafgaand aan bodemingrepen groter dan 250 vierkante meter binnen de bebouwde kom en groter dan 2500 vierkante meter buiten de bebouwde kom. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 2,5 hectare en zal deze vrijstellingsgrenzen daarmee overschrijden.

Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek (verkennende fase). Het doel van het onderzoek is het opstellen van een archeologisch verwachtingsmodel van het gebied aan de hand van de beschikbare fysisch-geografische, archeologische en historisch-geografische informatie. Tijdens het veldonderzoek is dit verwachtingsmodel getoetst. Daartoe zijn de opbouw en gaafheid van de bodem bepaald.

1.2 Locatie (KNA 4.1: LS01, LS02)

Het plangebied ligt aan de noordrand van Wanneperveen, ten noorden van de Wethouder Vosstraat en tussen het Bovenboersepad en de Bovenboerseweg. Het gebied bestaat uit twee percelen gescheiden door een noordwest-zuidoost lopende sloot. Ten tijde van het onderzoek was het grotendeels begroeid met mais (Figuur 2). Volgens informatie van het Kabels en Leidingen InformatieCentrum (KLIC) lopen door het plangebied geen leidingen (21G584923).

Figuur 1: Wanneperveen, Wethouder Vosstraat: Uitsnede van de topografische kaart (opentopo.nl).

Figuur 2: Wanneperveen, Wethouder Vosstraat: Foto van het plangebied genomen vanaf boring 3 richting het oosten.

2. Bureauonderzoek (KNA 4.1: LS06)

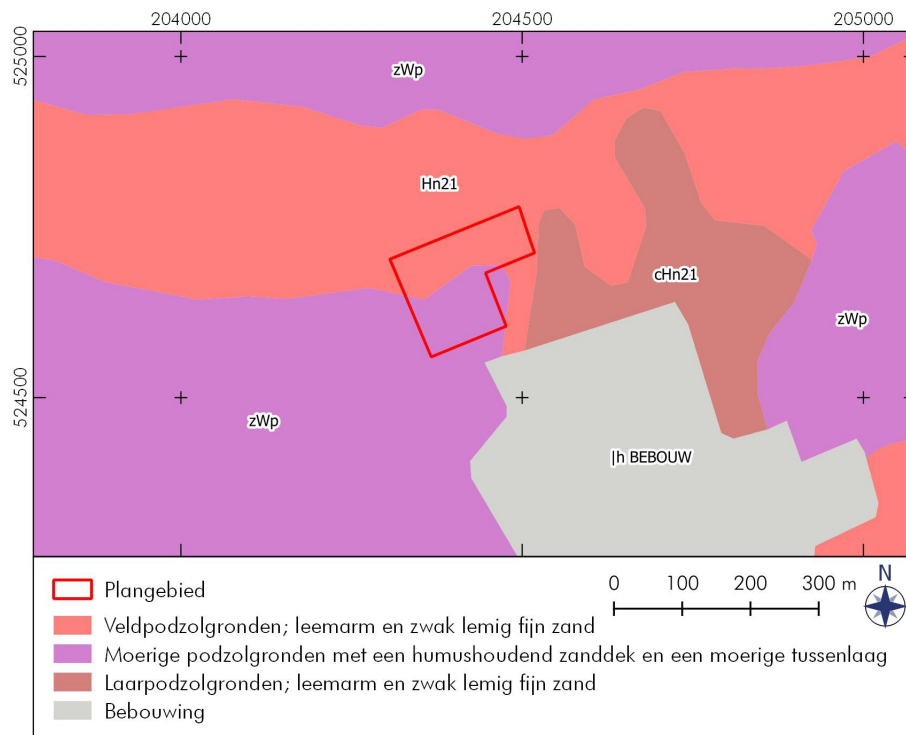
Tijdens het bureauonderzoek is de bestaande relevante kennis van het plangebied verzameld. De gebruikte bronnen voor het onderzoek staan aan het eind van dit rapport. Één van de bronnen is ARCHIS 3, het archeologisch registratie- en informatiesysteem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Deze databank is toegankelijk voor organisaties die werkzaam zijn in de archeologie. Het bevat een GIS-systeem waarin onder meer een archeologische kaart en aardkundige kaarten geraadpleegd kunnen worden.

2.1 Fysische geografie (KNA 4.1: LS04)

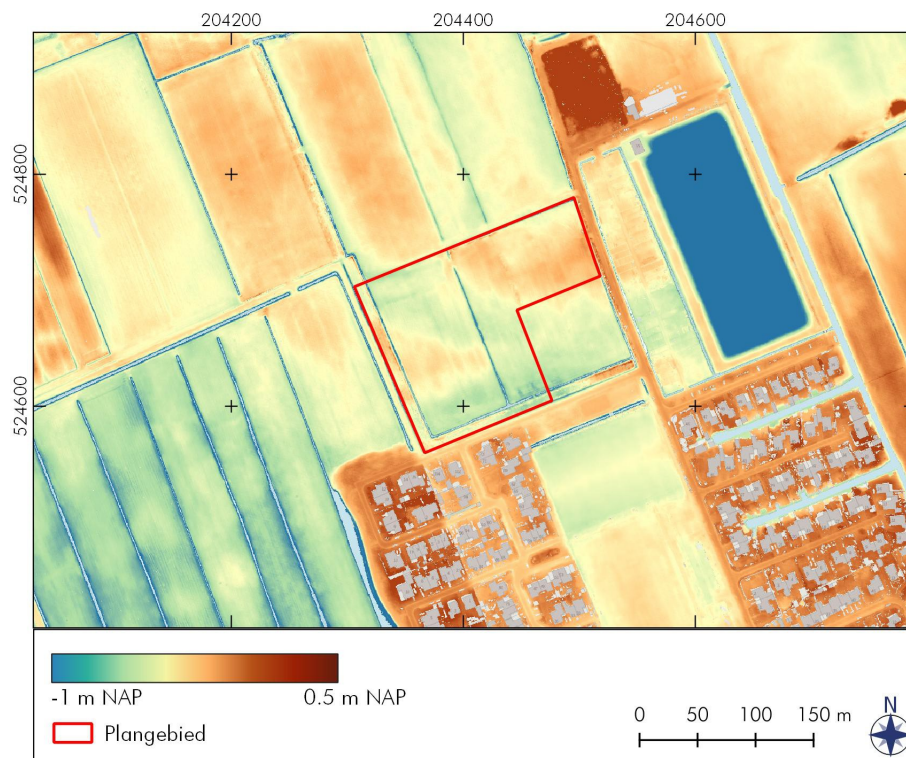
Tijdens een groot deel van de laatste ijstijd (het Weichselien) heerste in Nederland een poolklimaat. Door het ontbreken van begroeiing had de wind vrij spel en kon vanuit het Noordzeebekken dekzand worden afgezet. Dit dekzand behoort tot het Laagpakket van Wierden (Formatie van Boxtel). Het keileem- en dekzandlandschap helt sterk af in noordelijke en westelijke richting. Door de lage ligging hiervan is dit landschap in de kustzones overdekt geraakt met veen en klei. Deze afzettingen zijn ongeveer vanaf 10.000 jaar geleden gevormd nadat de laatste ijstijd overging in een relatief warme periode, het Holoceen. De temperatuurstijging had tot gevolg dat de aanwezige ijskappen begonnen te smelten waardoor de zeespiegel steeg. Als gevolg van de snel stijgende zeespiegel en de slechte ontwatering van het landschap steeg de grondwaterspiegel en ontstonden grote moerassen en zoetwatermeren. Hier trad op grote schaal veenvorming op.

Het plangebied ligt in een zone met dekzandwelingen (code 3L51), ten oosten van een ontgonnen veenvlakte (code 2M81). Gedurende het neolithicum is het plangebied overgroeid geraakt met veen. Ten oosten van de dekzandwelling waarop het plangebied ligt, geeft de geomorfologische kaart de aanwezigheid aan van een vlakte van deels verspoelde dekzanden (code 2M53).

Op de drogere delen van het dekzandlandschap zijn doorgaans podzolbodems ontstaan. Deze bestaan uit een donkerbruine, humusrijke toplaag (A-horizont) met daaronder een lichtgrijze uitspoelingslaag (E-horizont). Het hieruit gespoelde materiaal, zoals ijzer en humus, is neergeslagen in de roodbruine B-horizont. Deze gaat via een oranjegele overgangslaag (de BC-horizont) over in het schone gele zand van de C-horizont. Voor het plangebied geeft de bodemkaart de aanwezigheid aan van veldpodzolgronden die ontstaan zijn in leemarm en zwak lemig, fijn zand (Figuur 3). Op de hoogtekaart is te zien dat twee delen van het plangebied aanmerkelijk hoger liggen dan de rest (circa 0,5 meter; Figuur 4). Dergelijke hoger gelegen delen zijn aantrekkelijk voor bewoning.

Figuur 3: Wanneperveen, Wethouder Vosstraat: Bodemkaart van de omgeving van het plangebied (pdok).

Figuur 4: Wanneperveen, Wethouder Vosstraat: Uitsnede van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) 3.

2.2 Archeologie (KNA 4.1: LS04)

In of direct nabij het plangebied liggen geen bekende archeologische vindplaatsen. Wel zijn diverse archeologische onderzoeken gedaan rond het plangebied (zie Figuur 5). Direct grenzend aan het plangebied is begin 2021 een verkennend booronderzoek uitgevoerd door De Steekproef (Exaltus 2021, conceptversie). Hieruit bleek dat de bodem verstoord was tot in de C-horizont en er werden geen archeologische indicatoren gevonden.

Ongeveer tweehonderd meter ten zuidwesten van het plangebied is in 2009 door Sweco een bureau- en booronderzoek uitgevoerd (zaaknummer 2242953100). Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het plangebied in een veenontginningsgebied ligt, langs een dekzandrug. Het plangebied is nooit bebouwd geweest. Er kunnen archeologische resten verwacht worden die dateren uit het paleolithicum tot en met het neolithicum, tevens kunnen resten uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd worden verwacht. Tijdens het booronderzoek uit 2009 bleek dat in dat plangebied een 0,6 tot 1,2 meter dik verstoord zandpakket aanwezig is. Slechts in één boring is een intact podzolprofiel aangetroffen. Uit het bureauonderzoek is gebleken dat in het plangebied archeologische waarden kunnen worden verwacht. In het Pleistocene zand kunnen resten worden verwacht uit het paleolithicum tot en met het neolithicum. Daarna werd het gebied te nat voor bewoning. Direct onder de bouwvoor kunnen archeologische resten worden verwacht vanaf de late middeleeuwen.

Ook driehonderd meter ten zuiden van het plangebied is in 2009 door Sweco een bureau- en booronderzoek uitgevoerd (zaaknummer 2235010100). Tijdens het booronderzoek is hier gebleken dat de bodem op grote delen van het plangebied is verstoord tot op relatief grote diepte. Echter, onder de verstoorde lagen zijn intacte veenlagen en zandlagen met een podzolprofiel aangetroffen. Er zijn tijdens het veldonderzoek geen aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van archeologische vindplaatsen.

Ruim een halve kilometer ten zuidoosten van het plangebied heeft Transect in 2014 een bureau- en booronderzoek uitgevoerd (zaaknummer 2442185100). Naar aanleiding van de resultaten van het booronderzoek is de gespecificeerde archeologische verwachting binnen het plangebied bijgesteld tot een lage, dan wel geen archeologische verwachting voor de perioden jong-paleolithicum, mesolithicum, neolithicum en late middeleeuwen.

Op basis van het vooronderzoek is rekening gehouden met een (deels) intact podzolprofiel en de aanwezigheid van een archeologische vindplaats uit de steentijd. In overeenstemming met de verwachtingen is (plaatselijk) inderdaad een (deels) intact podzolprofiel aangetroffen, maar in tegenstelling tot de verwachtingen zijn hierin geen aanwijzingen gevonden om de aanwezigheid van een (intacte) vindplaats te veronderstellen.

Figuur 5: Wanneperveen, Wethouder Vosstraat: Kaart met archeologische waarden in de omgeving van het plangebied (ARCHIS 3). Vondstmeldingen zonder groen label, behoren tot de onderzoeksmelding waar deze in ligt.

2.3 Historische geografie (KNA 4.1: LS03)

Figuur 6 toont uitsneden uit de topografische kaarten uit 1890, 1933, 1964 en 1995. De kaart uit 1890 toont de ligging van het plangebied op smalle noordwest-zuidoost lopende graslandpercelen. Deze graspercelen liepen destijds door tot aan de Veneweg, de oorspronkelijke ontginningsas van het veengebied. Deze gegevens komen overeen met die op de hier niet afgebeelde kadasterkaart uit de periode 1811-1832. Op de kaart uit 1933 is inmiddels langs de oostgrens van het plangebied een pad aanwezig op de locatie van de huidige Bovenboerseweg. Deze situatie is nog nagenoeg ongewijzigd op de kaart uit 1964. Wel is dan inmiddels de bebouwing van het dorp uitgebreid in noordelijke richting. Op de kaart uit 1995 staat voor het eerst de Wethouder Vosstraat aangegeven langs de zuidrand van het plangebied met pal ten noorden daarvan een houtwal. De oorspronkelijke perceelsgrenzen zijn dan verloren gegaan. Het plangebied bestond destijds deels uit grasland en deels uit bouwland.

Figuur 6: Wanneperveen, Wethouder Vosstraat: Uitsneden uit de topografische kaarten uit 1890, 1933, 1964 en 1995 (www.topotijdreis.nl).

2.4 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 4.1: LS05)

Voor het in de ondergrond verwachte dekzandlandschap geldt een hoge verwachting voor archeologische waarden daterend vanaf het laat-paleolithicum. Vuursteenvindplaatsen van jager-verzamelaars uit het laat-paleolithicum en het mesolithicum liggen veelal op relatief hoog gelegen delen van het dekzandlandschap in de nabijheid van water. Gedurende het neolithicum raakte het dekzandgebied hier overgroeid met veen. Vindplaatsen uit het laat paleolithicum en mesolithicum worden gekenmerkt door strooiingen van vuursteen en houtskool. Uit het neolithicum kunnen tevens scherven aardewerk aanwezig zijn.

Na het midden-neolithicum is het plangebied bedekt geraakt met veen dat vanaf de late middeleeuwen is ontgonnen. De (lint)bebouwing van het dorp ligt van oudsher langs de Veneweg, op geruime afstand ten zuiden van het plangebied. Het plangebied heeft op relatief grote afstand van de historische bebouwing gelegen. Resten van bebouwing uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd worden dan ook niet verwacht in het plangebied. Uit deze periode zullen hooguit resten van voormalige perceelsgrenzen aanwezig zijn.

Tabel 1: Wanneperveen, Wethouder Vosstraat: Specificatie archeologische verwachting.

	laat-paleolithicum tot neolithicum	middeleeuwen tot nieuwe tijd
complextype:	jachtkamp, haardkuilen, nederzetting	perceelsgrenzen
omvang:	vanaf enkele meters	enkele meters breed
diepteligging:	in de top van het dekzand	onder de bouwvoor
gaafheid en conservering:	geen organische conservering	geen organische conservering
locatie:	gehele plangebied	gehele plangebied
uiterlijke kenmerken:	houtskoolspikkels, vuursteen en aardewerk	grondsporen
mogelijke verstoringen:	bodembewerking	bodembewerking

3. Veldonderzoek (KNA 4.1: VS05)

3.1 Methoden en technieken (KNA 4.1: VS01)

Het veldwerk is uitgevoerd op 6 oktober 2021. Er zijn 15 verkennende boringen gedaan waarmee de gemiddelde boordichtheid zes boringen per hectare is (Figuur 7). De boringen zijn uitgevoerd met een edelmanboor van 7 centimeter doorsnede en zo goed mogelijk over het plangebied verspreid. De einddiepte ligt tussen de 80 en 130 centimeter onder maaiveld. De opgeboorde monsters zijn beschreven en onderzocht door ze laagsgewijs af te snijden in de boorkop. Op deze wijze is bepaald in welke mate de bodem intact is en wat de kans is op archeologische lagen en/of grondsporen. Daarnaast zijn de diepte, lithologie en kleur bepaald, alsmede alle overige bijzonderheden. De locaties van de boringen zijn ingemeten met een GPS met een maximale onnauwkeurigheid van drie meter. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB). De hoogtes zijn bepaald met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland 3. De resultaten van de boringen zijn opgenomen in Appendix II en III in de vorm van boorstaten en laagbeschrijvingen. Een veldkartering kon op de locatie slecht worden uitgevoerd omdat het terrein veelal begroeid was.

Figuur 7: Wanneperveen, Wethouder Vosstraat: Boorpuntenkaart.

3.2 Resultaten veldwerk (KNA 4.1: VS02, VS03)

Vanaf het maaiveld was in het hele plangebied eerst een bouwvoor van 10 tot 30 centimeter dik aanwezig. Deze bestond uit donker bruingrijs zwak siltig en matig humeus zand. Dit werd gevolgd door een vergraven pakket donkerbruingrijs tot grijs zand met wisselend zand- en/of veenbrokken. In boring 12 was tussen de bouwvoor en dit pakket nog een laag veraard veen aanwezig. In boringen 2, 3, 9, 11 en 13 is onder het vergraven pakket een B-horizont waargenomen. Deze was bruin van kleur en bestond uit zwak siltig zand. De top hiervan ligt al tussen de 30 en 50 centimeter onder maaiveld (92 tot 50 centimeter onder NAP). Dit werd gevolgd door een licht bruine BC-horizont, tevens bestaand uit zwak siltig zand. In boringen 1, 6 en 15 lag deze laag direct onder het vergraven pakket met een diepte variërend van 50 tot 70 centimeter onder maaiveld (122 tot 44 centimeter onder NAP). Dit werd gevolgd door een gele C-horizont. In boringen 4, 5, 7, 8, 10, 12 en 14 lag de C-horizont direct onder het vergraven pakket en is de bodem dus behoorlijk verstoord. De top van de intacte C-horizont lag in deze boringen tussen 60 en 105 centimeter onder maaiveld (100 tot 150 centimeter onder NAP). Dit komt redelijk overeen met de resultaten van Exaltus (2021), waar de top van de intacte C-horizont tussen 60 en 70 centimeter onder maaiveld lag. In geen van de boringen zijn archeologische artefacten aangetroffen.

Figuur 8: Wanneperveen, Wethouder Vosstraat: Resultaten per boring. Boringen met een prefix 'E' zijn afkomstig uit het onderzoek door Exaltus (2021).

4. Conclusies en advies (KNA 4.1: VS07)

Het plangebied ligt in een zone met dekzandwelingen (code 3L51), ten oosten van een ontgonnen veenvlakte (code 2M81). Gedurende het neolithicum is het gebied overgroeid geraakt met veen. Voor het plangebied geeft de bodemkaart de aanwezigheid aan van veldpodzolgronden die ontstaan zijn in leemarm en zwak lemig, fijn zand. Op de hoogtekartaart is te zien dat twee delen van het plangebied aanmerkelijk hoger liggen dan de rest: circa 0,5 meter. Dergelijke hoger gelegen delen zijn aantrekkelijk voor bewoning. In of direct nabij het plangebied liggen geen bekende archeologische vindplaatsen. Wel zijn diverse archeologische onderzoeken gedaan rond het plangebied. Direct grenzend aan het plangebied is begin 2021 een verkennend booronderzoek uitgevoerd door De Steekproef (Exaltus 2021, conceptversie). Hieruit bleek dat de bodem verstoord was tot in de C-horizont en er werden geen archeologische indicatoren gevonden. Het gebied wordt van oudsher gekenmerkt door smalle noordwest-zuidoost lopende graslandpercelen, ontstaan door de veenwinning. Deze graspercelen liepen destijds door tot aan de Veneweg, de oorspronkelijke ontginningsas van het veengebied. Er worden in de top van het dekzand archeologische waarden uit de steentijd verwacht.

Om het archeologisch verwachtingsmodel te toetsen zijn in het plangebied 15 verkennende boringen uitgevoerd. Hieruit bleek dat verspreid over het plangebied restanten van een podzolprofiel aanwezig waren. Hierin kunnen archeologische waarden goed bewaard zijn gebleven. Er zijn echter ook delen van het plangebied waar de bodem tot in de C-horizont is verstoord. Er zijn geen archeologische artefacten gevonden.

Selectie-advies door [REDACTED] MA (KNA-archeoloog/prospecteur)

Verspreid over het plangebied is de aanwezigheid van een deels intact podzolprofiel aangetoond. Hierin kunnen archeologische waarden goed bewaard zijn gebleven. Op enkele plekken was de bodem verstoord tot in de C-horizont, waardoor eventuele archeologische waarden waarschijnlijk verloren zijn gegaan. Op basis van deze resultaten adviseren wij voor twee delen van het plangebied een vervolgonderzoek in de vorm van een karterend booronderzoek (groene delen in Figuur 9). Hoewel binnen de westelijke zone tevens verstoringen tot in de C-horizont zijn aangetroffen zijn de begrenzingen hiervan nog niet duidelijk. Met een karterend onderzoek kan dit met een dichter grid en grotere boordiameter worden onderzocht en kunnen eventuele vindplaatsen worden opgespoord.

In alle gevallen geldt dat indien bij toekomstig graafwerk archeologische vondsten worden gedaan of archeologische grondsporen worden aangetroffen, daarvan direct melding moet worden gedaan bij de minister conform de Erfgoedwet 2015, artikel 5.10 & 5.11. Wij adviseren dit te doen bij de gemeente Steenwijkerland.

Selectiebesluit bevoegde overheid

De bevoegde overheid, de gemeente Steenwijkerland, heeft dit rapport laten toetsen door regio-archeoloog [REDACTED] van Het Oversticht. Op zijn advies wordt het hierboven genoemde selectie-advies door de gemeente overgenomen. Indien op dit terrein bodemingrepen voorzien zijn dient dus aanvullend karterend onderzoek te worden uitgevoerd.

Figuur 9: Wanneperveen, Wethouder Vosstraat: Advieskaart.

Gebruikte bronnen

AHN-Viewer. www.AHN.nl. Actueel Hoogtebestand Nederland. Rijkswaterstaat, Adviesdienst Geoinformatie en ICT.

ARCHIS 3. www.zoeken.cultureelerfgoed.nl

Bosch, J.H.A. 2008. *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1*. Archeologie Leidraad 3. Deltares-rapport 2008-U-R0881/A.

Exaltus, R. 2021. *Wanneperveen, Bovenboerseweg (Gemeente Steenwijkerland, Ov.) Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek (IVO-O) Verkennende fase*. Steekproefrapport 2021-02/05 (Concept). Zuidhorn: De Steekproef bv.

Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 4.1. www.SIKB.nl. 2018. Centraal College van Deskundigen Archeologie.

www.opentopo.nl

Publieke Dienstverlening Op de Kaart, www.pdok.nl

www.ruimtelijkeplannen.nl

Sueur, C en R. Schrijvers. *Archeologische verwachtingen- en beleidskaart voor het grondgebied van Steenwijkerland. Een aanzet tot het ontwikkelen van ruimtelijk archeologiebeleid*. Vestigia, projectnummer 1573-9406. Amersfoort, 12 september 2006. Kaartbijlage 7. Archeologische Beleidskaart voor Bewoningskernen en Buitengebied.

www.topotijdreis.nl

Vos, P., M. van der Meulen, H. Weerts & J. Bazelmans. 2018. *Atlas van Nederland in het Holoceen. Landschap en bewoning vanaf de laatste ijstijd tot nu*. Amsterdam: Prometheus.

Lijst van Figuren en Tabellen

Figuren

- 1 Topografische kaart
- 2 Foto plangebied
- 3 Bodemkaart
- 4 Hoogtekaart
- 5 Archeologische kaart
- 6 Topografische kaarten uit 1890, 1933, 1964 en 1995
- 7 Boorpuntenkaart
- 8 Resultaten per boring
- 9 Advieskaart

Tabellen

- 1 Specificatie archeologische verwachting

Appendix I: Archeologische periodes

paleolithicum:		ijzertijd:	
paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP	ijzertijd vroeg:	800 - 500 vC
paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP	ijzertijd midden:	500 - 250 vC
paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC	ijzertijd laat:	250 - 12 vC
paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP		
paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC	romeinse tijd:	
mesolithicum:		romeinse tijd vroeg:	12 vC - 70 nC
mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC	romeinse tijd vroeg A:	12 vC - 25 nC
mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC	romeinse tijd vroeg B:	25 - 70 nC
mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC	romeinse tijd midden:	70 - 270 nC
neolithicum:		romeinse tijd midden A:	70 - 150 nC
neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC	romeinse tijd midden B:	150 - 270 nC
neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC	romeinse tijd laat:	270 - 450 nC
neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC	romeinse tijd laat A:	270 - 350 nC
neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC	romeinse tijd laat B:	350 - 450 nC
neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC		
neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC	middeleeuwen:	
neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg:	450 - 1.050 nC
neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC	middeleeuwen vroeg A:	450 - 525 nC
neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg B:	525 - 725 nC
bronstijd:		middeleeuwen vroeg C:	725 - 900 nC
bronstijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC	middeleeuwen vroeg D:	900 - 1.050 nC
bronstijd midden:	1.800 - 1.100 vC	middeleeuwen laat:	1.050 - 1.500 nC
bronstijd midden A:	1.800 - 1.500 vC	middeleeuwen laat A:	1.050 - 1.250 nC
bronstijd midden B:	1.500 - 1.100 vC	middeleeuwen laat B:	1.250 - 1.500 nC
bronstijd laat:	1.100 - 800 vC	nieuwe tijd:	
		nieuwe tijd vroeg:	1.500 - 1.650 nC
		nieuwe tijd midden:	1.650 - 1.850 nC
		nieuwe tijd laat:	1.850 - heden
pleistoceen:	2,5 miljoen - 10.000 BP		
elsterien	475.000 - 410.000 BP		
saalien	200.000 - 130.000 BP		
weichselien	116.000 - 10.000 BP		
holoceen:	10.000 - heden		
vC	= voor Christus		
nC	= na Christus		
BP	= before present; present = 1950		

Algemeen

Steentijd (tot 2000 vC)

De steentijd is opgedeeld in het paleolithicum, mesolithicum en neolithicum. Het paleolithicum (oude steentijd) wordt vooral gekenmerkt door de ijstijden. Na het laatpaleolithicum verbetert het klimaat. Vindplaatsen uit het late paleolithicum zijn vooral te herkennen aan concentraties vondstmateriaal (bewerkt en/of verbrand vuursteen, houtskool) met weinig en moeilijk te herkennen grondsporen zoals kuilen, paalgaten en houtskoolconcentraties die mogelijk wijzen op haardplaatsen.

Vondsten uit het mesolithicum of midden steentijd, gekenmerkt door sporen en vondsten van rondtrekkende jagers en verzamelaars, bestaan voornamelijk uit bewerkt vuursteen, verbrande hazelnootdoppen en houtskoolfragmenten. Mesolithische grondsporen zijn vooral oppervlakte-haarden en haardkuilen. In een natte omgeving kunnen ook werktuigen van gewei of hout bewaard zijn gebleven. VoorbVelserbroekn hiervan zijn geweibijlen, bogen, visfuike, etc.

In het neolithicum (nieuwe steentijd) werden dieren gehouden en in het neolithicum werd eveneens akkerbouw bedreven. Grondsporen uit deze periode kunnen bestaan uit paalgaten van bijvoorbeeld boerderijen, resten van beschoeiingen, greppels, (afval)kuilen en haardplaatsen. Aardewerk komt in deze tijd voor, evenals bewerkt (vuur)steen en geslepen bijlen.

Metaaltijden (2000-12 vC)

In de bronstijd en ijzertijd kwam bemesting en wisselbouw binnen de akkerbouw voor.

Sporen uit de bronstijd en ijzertijd kunnen bestaan uit kuilen, paalgaten van boerderij-plattegronden, bijgebouwen of spiekers, waterkuilen of -putten, erf- of akkerafscheidingen en sporen van akkerbewerking zoals de kruislings getrokken voren van een eergetouw. Houtskool kan duiden op de aanwezigheid van haarden voor voedselbereiding of het bakken van aardewerk. Ook kunnen er restanten gevonden worden die duiden op metaalbewerking, zoals stukken ovenwand, brons- of ijzerslakken, sintels, mallen, smeltkroezen, metaal bedoeld voor omsmelten, etc.

Vondsten kunnen verder bestaan uit bijvoorbeeld metalen voorwerpen of voorwerpen van aardewerk zoals vaatwerk, maar ook slingerkogels, rammelaars, spinklosjes en weefgewichten.

Romeinse tijd (12 vC-450 nC)

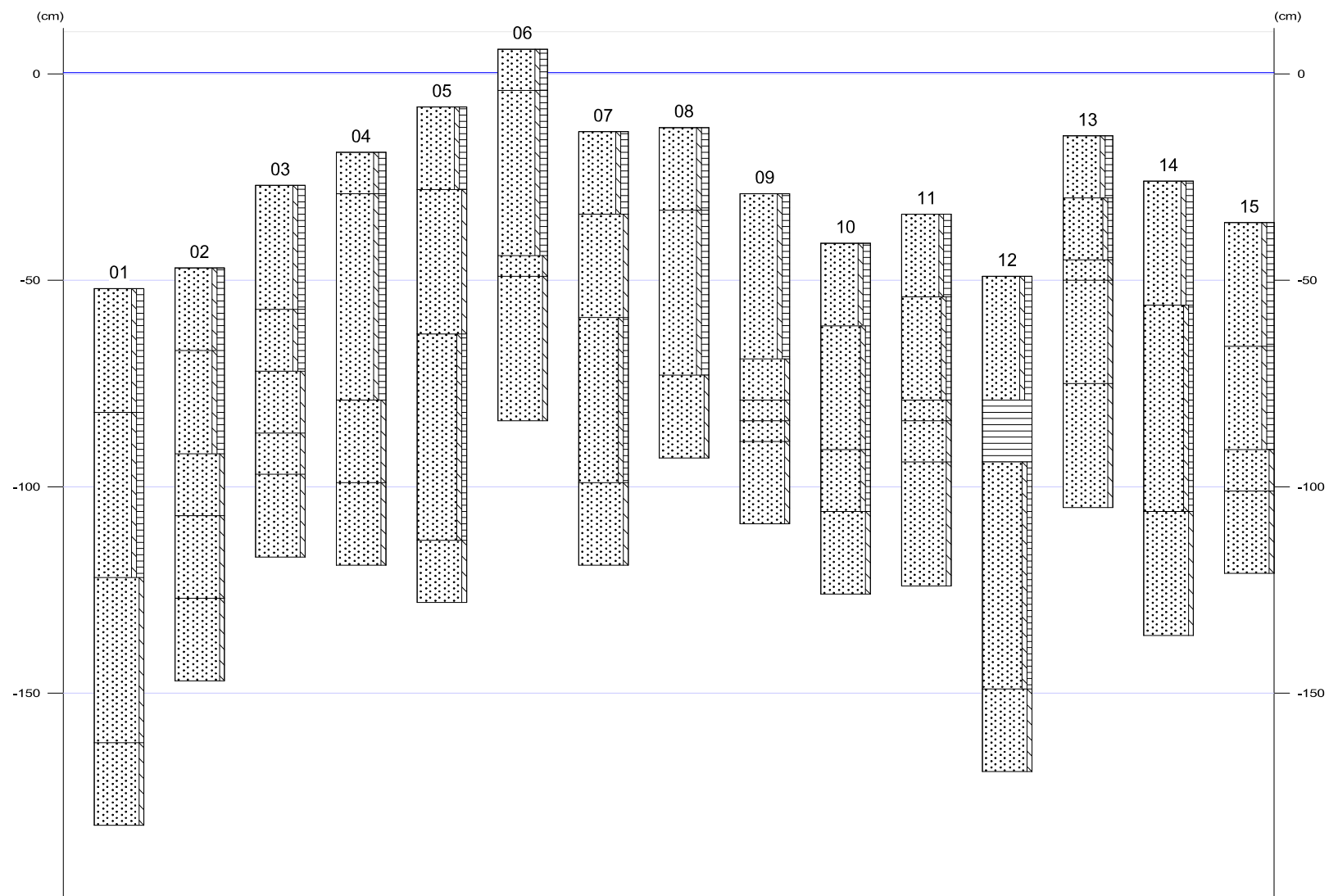
In de romeinse tijd vormde de Rijn de noordelijke grens van het romeinse rijk. Langs deze grens, de *limes*, werden grensposten, nederzettingen en wegen gebouwd. In het noorden van Nederland zijn ook romeinse vondsten gedaan, maar dit zijn voornamelijk losse vondsten als romeinse munten, mantelspelden en scherven romeins aardewerk.

Middeleeuwen en nieuwe tijd (450 nC-heden)

Na een afname in de bevolkingsdichtheid aan het einde van de romeinse tijd en de periode erna, steeg deze weer in het begin van de middeleeuwen. Vondsten uit de middeleeuwen en later bestaan voornamelijk uit scherven aardewerk, waaronder importaardewerk, munten en metalen voorwerpen (zoals mantelspelden, spijkers), resten van aardewerkproductie, metaalbewerking, wolbewerking etc. Belangrijke gebouwen (bijvoorbeeld kerken en borgen) werden van baksteen / kloostermoppen gebouwd.

Appendix II: Wanneperveen Wethouder Vosstraat - Boorstaten

01

X-coördinaat (m) : 204445
Y-coördinaat (m) : 524622
Maaiveld (cm) : -52

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort
0 - 30	zand zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, bouwvoor
30 - 70	zand zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, vergraven, Opm.: zandbrokken, veenbrokken
70 - 110	zand zwak siltig, licht-bruin, BC-horizont
110 - 130	zand zwak siltig, geel, C-horizont

02

X-coördinaat (m) : 204427
Y-coördinaat (m) : 524662
Maaiveld (cm) : -47

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort
0 - 20	zand zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, bouwvoor
20 - 45	zand zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, vergraven, Opm.: zandbrokken, veenbrokken
45 - 60	zand zwak siltig, bruin, B-horizont
60 - 80	zand zwak siltig, licht-bruin, BC-horizont
80 - 100	zand zwak siltig, geel, C-horizont

03

X-coördinaat (m) : 204410
Y-coördinaat (m) : 524702
Maaiveld (cm) : -27

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort
0 - 30	zand zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, bouwvoor
30 - 45	zand zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, vergraven, Opm.: zandbrokken
45 - 60	zand zwak siltig, bruin, B-horizont
60 - 70	zand zwak siltig, licht-bruin, BC-horizont
70 - 90	zand zwak siltig, geel, C-horizont

04

X-coördinaat (m) : 204445
Y-coördinaat (m) : 524702
Maaiveld (cm) : -19

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort
0 - 10	zand zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, bouwvoor
10 - 60	zand zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, vergraven, Opm.: zandbrokken
60 - 80	zand zwak siltig, licht-bruin, weinig grijze vlekken, vergraven, Opm.: zandbrokken
80 - 100	zand zwak siltig, geel, C-horizont

05

X-coördinaat (m) : 204480
Y-coördinaat (m) : 524702
Maaiveld (cm) : -8

Lithologie

Appendix III: Wanneperveen Wethouder Vosstraat - Boorbeschrijvingen

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	
0 - 20	zand	zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, bouwvoor
20 - 55	zand	zwak siltig, grijs, veel gele vlekken, basis scherp, vergraven
55 - 105	zand	zwak siltig, zwak humeus, donker-grijs, vergraven
105 - 120	zand	zwak siltig, geel, C-horizont

06

X-coördinaat (m) : 204497
Y-coördinaat (m) : 524742
Maaiveld (cm) : 6

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	
0 - 10	zand	zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, bouwvoor
10 - 50	zand	zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, vergraven, Opm.: zandbrokken, onderin E gemixt
50 - 55	zand	zwak siltig, licht-bruin, BC-horizont
55 - 90	zand	zwak siltig, geel, C-horizont

07

X-coördinaat (m) : 204462
Y-coördinaat (m) : 524742
Maaiveld (cm) : -14

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	
0 - 20	zand	zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, bouwvoor
20 - 45	zand	zwak siltig, grijs, veel gele vlekken, basis scherp, vergraven
45 - 85	zand	zwak siltig, zwak humeus, donker-grijs, vergraven
85 - 105	zand	zwak siltig, geel, C-horizont

08

X-coördinaat (m) : 204427
Y-coördinaat (m) : 524742
Maaiveld (cm) : -13

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	
0 - 20	zand	zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, bouwvoor
20 - 60	zand	zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, basis scherp, vergraven, Opm.: zandbrokken
60 - 80	zand	zwak siltig, geel, C-horizont

09

X-coördinaat (m) : 204375
Y-coördinaat (m) : 524702
Maaiveld (cm) : -29

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving Grondsoort	
0 - 40	zand	zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, bouwvoor
40 - 50	zand	zwak siltig, bruin, vergraven
50 - 55	zand	zwak siltig, bruin, B-horizont
55 - 60	zand	zwak siltig, licht-bruin, BC-horizont
60 - 80	zand	zwak siltig, geel, C-horizont

Appendix III: Wanneperveen Wethouder Vosstraat - Boorbeschrijvingen

10

X-coördinaat (m) : 204392
Y-coördinaat (m) : 524662
Maaiveld (cm) : -41

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 20	zand zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, bouwvoor
20 - 50	zand zwak siltig, zwak humeus, donker-grijs, vergraven, Opm.: veenbrokken
50 - 65	zand zwak siltig, zwak humeus, bruin, vergraven
65 - 85	zand zwak siltig, geel, C-horizont

11

X-coördinaat (m) : 204410
Y-coördinaat (m) : 524622
Maaiveld (cm) : -34

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 20	zand zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, bouwvoor
20 - 45	zand zwak siltig, zwak humeus, donker-grijs, vergraven
45 - 50	zand zwak siltig, bruin, B-horizont
50 - 60	zand zwak siltig, licht-bruin, BC-horizont
60 - 90	zand zwak siltig, geel, C-horizont

12

X-coördinaat (m) : 204387
Y-coördinaat (m) : 524590
Maaiveld (cm) : -49

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 30	zand zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, bouwvoor
30 - 45	veen mineraalarm, donker-bruin, Opm.: veraard
45 - 100	zand zwak siltig, zwak humeus, grijs, vergraven
100 - 120	zand zwak siltig, geel, C-horizont

13

X-coördinaat (m) : 204375
Y-coördinaat (m) : 524622
Maaiveld (cm) : -15

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 15	zand zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, bouwvoor
15 - 30	zand zwak siltig, zwak humeus, donker-grijs, vergraven
30 - 35	zand zwak siltig, bruin, B-horizont
35 - 60	zand zwak siltig, licht-bruin, BC-horizont
60 - 90	zand zwak siltig, geel, C-horizont

14

X-coördinaat (m) : 204357
Y-coördinaat (m) : 524662
Maaiveld (cm) : -26

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 30	zand zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, bouwvoor

Appendix III: Wanneperveen Wethouder Vosstraat - Boorbeschrijvingen

Diepte (cm)	Omschrijving	
	Grondsoort	
30 - 80	zand	zwak siltig, zwak humeus, donker-grijs, vergraven
80 - 110	zand	zwak siltig, geel, C-horizont

15

X-coördinaat (m) : 204340
Y-coördinaat (m) : 524702
Maaiveld (cm) : -36

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving	
	Grondsoort	
0 - 30	zand	zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, bouwvoor
30 - 55	zand	zwak siltig, matig humeus, donker-bruin-grijs, vergraven, Opm.: zandbrokken, veenbrokken
55 - 65	zand	zwak siltig, licht-bruin, BC-horizont
65 - 85	zand	zwak siltig, geel, C-horizont